

TENKÁ ČIARA MEDZI NACIONALIZMOM A VLASTENECTVOM

PhDr. Marek **GREJTÁK**, PhD., MPH

ÚVOD

Pravdepodobne ste už počuli o ľuďoch, ktorí sa dopúšťajú veľkých činov vlastenectva. Pravdepodobne ste tiež počuli o obavách z rastúcej vlny nacionalizmu na celom svete. Obe slová zahŕňajú určitú formu hrdosti na svoju krajinu, ale medzi nimi je neuveriteľne dôležitý rozdiel. Historicky sa vlastenectvo aj nacionalizmus používali zhruba rovnakým spôsobom. Plynutím času sa však výrazne rozchádzali a jedno má oveľa pozitívnejšiu konotáciu ako druhé.

Čo je vlastenectvo? Vlastenectvo je pocit lásky, oddanosti, pocit pripútanosti k vlastnej krajine. Táto pripútanosť môže byť kombináciou mnohých rôznych pocitov, jazyka vzťahujúceho sa k vlastnej domovine, vrátane etnických, kultúrnych, politických alebo historických aspektov. Zahŕňa súbor pojmov úzko súvisiacich s nacionalizmom, väčšinou občianskym nacionalizmom a niekedy s kultúrnym nacionalizmom. ¹⁾ Jednoducho povedané, vlastenectvo je pocit lásky k vlasti. Preukázanie vlastenectva – byť „vlasteneckým“ – je jednou z nevyhnutností byť stereotypným „dobrým občanom“. Vlastenectvo, podobne ako mnohé dobre mienené skutočnosti, však môže byť škodlivé, keď sa dostane do extrému. ²⁾ Skupina, ktorá v mene „vlastenectva“ nie je prístupná žiadnej diskusii alebo diskusii o zlepšení krajiny a neznesie politický disent, si zamieňa vlastenectvo s nacionalizmom. Ako však rozlišovať medzi vlastencom a nacionalistom? Keď pochopíme rozdiel, môžeme sa opýtať seba a ostatných, či sme vlastenci alebo nacionalisti a diskutovať o tom, či je nacionalizmus dobrý pre ktorúkoľvek krajinu.

Čo je nacionalizmus? Nacionalizmus je súbor názorov o národe, o jeho pôvode, povahe a hodnote. Pre nacionalistov sme špeciálne sociálne zvieratá. Na jednej strane sú naše životy štruktúrované hlbokým pocitom spolupatričnosti a podobnosti, zdieľame jazyky a spomienky, na druhej strane sú naše životy charakterizované hlbokými rozdeleniami a rozdielmi. Kreslíme hranice a bojujeme s historickými príbehmi. Pre nacionalizmus nie je ľudstvo druhové spoločenstvo, ani zoskupenie jednotlivcov, ale je rozdelené do odlišných a jedinečných národov. Jadrom nacionalizmu sú tvrdenia o našej identite a potrebách ako spoločenských zvierat, ktoré tvoria základ série normatívnych tvrdení.

1 NACIONALIZMUS

Vo väčšine moderných kontextov je nacionalizmus „identifikácia s vlastným národom a podpora jeho záujmov, najmä s vylúčením alebo poškodzovaním záujmov iných“. Jedným slovom, nacionalizmus je extrémny druh vlastenectva. Pýcha nacionalizmu spočíva v tom, že chváli integritu svojej krajiny a odmieta jej nedostatky. Ak chceme odpovedať na otázky „Čo máme robiť?“ alebo „Ako máme žiť?“, musíme najprv odpovedať na otázky „Kto sme?“ a „Kam patríme?“. Nacionalizmus hovorí, že naše členstvo v národe je na prvom mieste a v konečnom dôsledku musí riadiť naše rozhodnutia a činy. Pokiaľ ide o usmerňovanie výberu a konania, nacionalistické myslenie navrhuje špecifickú formu zaujatosti. Namiesto nestranného zaobchádzania so záujmami alebo nárokmi

1) *Patriotism*, 2024.

2) LONGLEY, R.: *What Is Patriotism? Definition, Examples, Pros and Cons*, 2022.

osôb a skupín nacionalista požaduje, aby človek uprednostňoval svoje vlastné, či už ako skupinové záujmy, alebo ako záujmy a nároky jednotlivých osôb. Nacionalizmus netvrdí, že je jedinou formou zaujatosti, ale tvrdí, že prevyšuje všetky ostatné. Lojalita alebo záväzky voči iným skupinám alebo identitám sú podriadené národnej lojalite. Tieto tvrdenia spolu fungujú ako politická ideológia.

Nacionalizmus identifikuje národ ako ústrednú formu spoločenstva a povyšuje ho na objekt najvyššej lojality. Tento základný záujem o národ a jeho rozkvet možno rozdeliť na užšie ciele:

- národnú autonómiu,
- národnú identitu,
- národnú jednotu.

Nacionalizmus je ideológia založená na predpoklade, že lojalita a oddanosť jednotlivca k svojej krajine by mala byť nadradená záujmom a názorom iných občanov alebo záujmom určitej skupiny občanov. Pýcha nacionalizmu všemožne prezentuje cnosti svojej krajiny a popiera jej nedostatky. Nacionalizmus je pohrdavý voči špecifikám iných krajín. Nacionalizmus je skrátka druh prílišného, agresívneho vlastenectva. Moderný nacionalizmus má sčasti korene vo francúzskych a amerických revolúciách, ktoré bojovali za suverenitu svojho ľudu nad monarchiami. Tento historický nacionalizmus je všeobecne vnímaný priaznivo, je základným kameňom západného liberalizmu a demokracie. Fašistické režimy však spojili zápal nacionalizmu s predstavami nadradenosti, najmä pokiaľ ide o etnickú príslušnosť a náboženstvo. V takýchto súvislostiach sa „vlastenci“ môžu stať tými, ktorí s vami náhodou súhlasia alebo sa na vás podobajú, a „zradcami“ sú tí, ktorí nesúhlasia. Táto forma nacionalizmu nastane, keď sa vlastenectvo vymkne spod kontroly a premení sa na niečo viac vylučujúce, izolacionistické a šovinistické.

Nacionalizmus je teda presvedčenie, že národ, ktorý sa definuje etnicky, predstavuje vhodnú politickú organizáciu a stal sa ústrednou myšlienkou politických aktivít rôznych extrémne pravicových strán. Národná identita je vnímaná ako pocit príslušnosti jednotlivca k národu. Napríklad vo Veľkej Británii je veľmi dobre definované chápanie škótskeho, waleského a írskoho nacionalizmu. Na druhej strane je nesprávne definovaný anglický alebo britský nacionalizmus. Angličania si často neuvedomujú, že výrazy „Angličan“ a „Brit“ nie sú totožné, zatiaľ čo Škóti a Walesania sa považujú za Škótov či Walesanov a Britov súčasne. V prieskumoch sa často používa tzv. Morenova otázka, pri ktorej si respondenti majú vybrať medzi možnosťami: „Škót aj Brit“, „viac Škót ako Brit“ a „ani Škót, ani Brit“. Väčšina politologickej literatúry označuje Spojené kráľovstvo za multinacionálny štát. Škótsko a Wales sú krajiny so samostatnými národnými inštitúciami, ktoré vznikli v roku 1998 po predchádzajúcich neúspešných pokusoch. V Severnom Írsku neexistuje jeden národ. Je skôr oblasťou, kde súperia dva zjavne nezlučiteľné nacionalizmy – britský a írsky. Írsky nacionalizmus prezentovalo začiatkom 20. storočia hnutie za samosprávu a nezávislosť, vďaka čomu vzniklo v roku 1920 Severné Írsko a väčšia časť Írska získala v roku 1921 nezávislosť. Vzájomné nepochopenie medzi írskymi a anglickými nacionalistami malo za následok írsku nezávislosť, o ktorej sa rokovalo príliš dlho, a ktorá priniesla viac bolesti a utrpenia, než bolo potrebné. Waleský nacionalizmus vždy predstavoval primárne kultúrne a obranné hnutie, ktoré sa najsilnejšie prejavovalo v oblastiach severného a západného Walesu, kde ľuďom hovoriacim Waleským jazykom hrozila asimilácia, a tým aj strata jazyka a životného spôsobu. Politicky teda vychádzal zo silnej, i keď obmedzenej základne. Škótsky nacionalizmus je roztrieštenejší a geograficky sústredený na Škótsko. Waleský a škótsky nacionalizmus sa prejavovali počas dlhej krízy v rokoch 1886 – 1921,

ale spojenie s Írmi im nepomohlo. Kontakty boli oslabené po roku 1921, ale v šesťdesiatych rokoch minulého storočia opäť ožili v protestnom hnutí proti neúspechu labouristických vlád. Škóti a Walesania ľahko protestujú proti viditeľným neúspechom konzervatívnej vlády tak, že hlasujú za labouristov, ťažšie je však podniknúť opačný krok. Preto sa Waleský a škótsky nacionalizmus najsilnejšie prejavoval za labouristických vlád.

Britský nacionalizmus je možné definovať ako silnú vieru v Britániu ako politickú entitu, anglický nacionalizmus zasa ako identifikáciu s anglickými symbolmi, alebo ako snahu zabezpečiť Anglicku „spravodlivý“ podiel navzdory požiadavkám neanglických častí Spojeného kráľovstva. Na začiatku 20. storočia predstavoval britský nacionalizmus mohutnú silu a stal sa hnacím motorom unionistickej opozície proti samospráve. Chránil myšlienku impéria a logicky ho oslabil prechod k Spoločenstvu národov. K jeho znovuoživeniu došlo v deväťdesiatych rokoch 20. storočia. Bol mohutnou silou, ktorú mnohí politici a vydavatelia novín použili proti Európskej únii. Ako introspektívne hnutie bol britský nacionalizmus pravdepodobne v deväťdesiatych rokoch 20. storočia slabší než v predchádzajúcich obdobiach, ak ho chápeme ako zásadný odpor proti decentralizácii, ktorá by v krajnom prípade mohla viesť k rozpadu Spojeného kráľovstva. Klesajúca podpora monarchie v deväťdesiatych rokoch minulého storočia sa stala problémom britského nacionalizmu i možným príznakom jeho pozvoľného vyhasínania.³⁾

Debata o nacionalizme má tendenciu sa rozdeľovať na dve časti, jednu deskriptívnu a jednu normatívnu, ktoré nadväzujú len čiastočný kontakt. Pre historikov a sociológov sú otázky vcelku jasné. Čo je nacionalizmus, čo je národ, ako spolu súvisia a kedy a ako vznikli? Filozofi a politickí teoretici sa zameriavajú na zdôvodnenie nacionalizmu alebo nacionalistických tvrdení. Je národná lojalita obhájiteľná, aké sú hranice tejto lojality, ako hodnotíme našu lojalitu a je nacionalizmus v rozpore s ľudskými právami?⁴⁾ Nativistický nacionalizmus je typ nacionalizmu podobný kreolskému alebo územnému typu nacionalizmu, ktorý však definuje príslušnosť k národu výlučne tým, že sa niekto narodil na jeho území. V krajinách, kde existuje silný nativistický nacionalizmus sa ľudia, ktorí sa nenarodili v krajine považujú za menejcennejších štátnych príslušníkov ako tí, ktorí sa tam narodili. Nazývajú sa prisťahovalcami, aj keď sa stali naturalizovanými. Je to kultúrne, pretože ľudia nikdy neuvidia osobu narodenú v cudzine ako jednu z nich a je to legálne, pretože takíto ľudia majú doživotný zákaz zastávať určité zamestnania, najmä štátne. V odborných štúdiách je nativizmus štandardným odborným termínom hoci tí, ktorí zastávajú tento politický názor, toto označenie zvyčajne neprijímajú. „*Nativisti sa nepovažujú za nativistov. Pre nich je to negatívny pojem a skôr sa považujú za patriotov.*“⁵⁾

Musí však byť nacionalizmus nevyhnutne zlý, negatívny? Prekvapivo nie. Nacionalizmus môže zjednotiť ľudí v boji proti nespravodlivosti. Ako príklad je možné spomenúť boje proti kolonializmu v 20. storočí v Afrike a Indii poháňané silnými nacionalistickými náladami medzi utláčanými národmi. Niektorí politickí analytici sa domnievajú, že mier na Blízkom východe možno dosiahnuť len prostredníctvom silnej národnej identity zainteresovaných krajín, na rozdiel od súčasných kmeňových a náboženských identít, ktoré ich rozdeľujú. Prijatie národnej identity pred náboženskou môže uľahčiť vyjednávanie prostredníctvom vnútroštátnych zákonov a nie nejednoznačných náboženských zákonov.⁶⁾

3) RAMSDEN, J (ed.): *The Oxford Companion to Twentieth-Century British Politics*, 2002.

4) GARNER, R. P.: *Nationalism*, 2022.

5) *Nationalism*, 2024.

6) O'DONNELL, W.: *Patriotism vs. Nationalism : What's the Difference?*, 2019.

2 VLASTENECTVO A OBČIANSTVO

Čo je občianstvo? Kto je občan? Kolektívna a právne uznávaná identita „občana“ je a vždy bola nestabilná a spochybňovaná. Napriek tomu, ako poznamenal Max Weber už v roku 1921, občianstvo je vykonštruovaná pozícia definujúca status, ktorá je v interakcii a zmierňuje iné pozície, ako napríklad tie, ktoré zahŕňajú triedu a moc. To je dôvod, prečo sa elity so značnou silou, ktorú majú k dispozícii, vo všeobecnosti pokúšajú oslabiť štatút občianstva a prečo podvratné sily, ktoré majú záujem organizovať sa a konať na základe triedy, často považujú občianstvo za falošné vedomie, za (len) buržoázno-nacionalistické vlastenectvo, ktoré sa proti nemu obrátilo. ⁷⁾ Táto formulácia predpokladá to, čo by niektorí namietali – že výraz „občan sveta“ má rozpoznateľný význam.

Vo veľmi diskutovanom prejave britská premiérka Theresa Mayová vyhlásila, že „*ak si myslíte, že ste občanom sveta, ste občanom ničoho*“. Navonok je to očividne pravda, pretože neexistuje žiadna globálna entita, ktorej by sme mohli byť občanom. Ak však pôjdeme trochu hlbšie, skutočnosť sa skomplikuje. ⁸⁾ Čo je vlasť? Napriek tomu, že môžeme identifikovať niektoré všeobecne konsenzuálne presvedčenia o národe, národy sú územné spoločenstvá. Nárokujú si pôdu ako právoplatne svoju. Vlasť je ich posvätné územie. Má to zmysel, pretože je to miesto minulých udalostí, ktoré definujú skupinu, je to miesto kde sa bojovalo, pochovávali mŕtvi a kde minulé generácie prekvitali. ⁴⁾ Yack zdôrazňuje, že popri etnickom národnom mýte o zdedenej kultúrnej identite existuje aj mýtus občianskeho národa, ktorý naznačuje, že „*národná identita nie je nič iné ako vaša voľba: vy ste politické princípy, ktoré zdieľate s ostatnými podobne zmýšľajúcimi jednotlivcami*“. ⁷⁾ Vlastenectvo je pripútanosť k vlasti, láska a adorácia k miestu, kde sa jednotlivec narodil, vyrastal a k národu, ktorému toto miesto patrí. Tieto väzby môžu súvisieť s etnickými, kultúrnymi, politickými alebo historickými hodnotami. Vlastenectvo je tiež hrdosť na cnosti krajiny, ale s dychtivosťou a pripravenosťou napraviť svoje nedostatky. Patriotizmus uznáva vlastenectvo občanov iných krajín a rešpektuje ich cnosti. Zároveň však obsahuje aj súbor pojmov úzko súvisiacich s nacionalizmom.

Websterov slovník definuje vlastenectvo ako lásku k vlasti alebo ako oddanosť k nej. Vlastenectvo však znamená viac, a to podporovať svoju krajinu v dobrých alebo zlých časoch, nikdy nestrácať vieru vo svoju krajinu, ctiť si tých, ktorí slúžia či slúžili pri obrane národa, či už žijúcich alebo mŕtvych, na dôchodku alebo aktívnych. Vlastenectvo znamená podporovať a milovať svoju krajinu, aj keď prežíva ťažké časy. Stále milujete svoju krajinu, aj keď okolnosti nie sú také, ako by sme chceli. Oddanosť svojej krajine znamená stáť pri nej, nech sa deje čokoľvek a pracovať na tom, aby bola lepšia. Vlastenectvo znamená nikdy nestratiť vieru vo svoju krajinu. Viete, že ideály, na ktorých je krajina založená platia a stojíte za nimi. Nevzdávate sa len preto, že niečo nejde tak, ako si myslíte, že by malo ísť. Dôverujete svojej krajine, že sa vráti na správnu cestu, i keď z nej zišla.

Obrázok 2: Vlastenci? Nacionalisti?

(Zdroj: <https://slobodnyvysielac.sk/2017/06/26/>)

7) ABRAHAM, D.: Constitutional patriotism, citizenship, and belonging, 2008.

8) GALSTON, W. A.: *In defense of a reasonable patriotism*, 2018.

Vlastenectvo by sa malo prejavovať aj vyvesovaním vlajky našej krajiny. Nielen počas športových podujatí, oficiálnych diplomatických návštev alebo cez štátne sviatky, ale aj doma, v práci či v škole. Vyvesenie vlajky ukazuje, že si vážite našu krajinu a že ste našej krajine oddaní. Vyvesenie vlajky neznamená, že podporujete všetko čo sa stalo v minulosti, ale znamená, že máte radi našu krajinu a milujete to, čo je na nej najlepšie. Vlastenectvo sa prejavuje aj tým, ako sa správate k tým, ktorí slúžili tejto krajine. Vlastenectvo znamená uctiť si tých, ktorí zomreli, a to udržiavaním ich pohrebísk v čistote, poriadku a nepoškodené. Vlastenectvo neznamená, že naša krajina je dokonalá, ale znamená, že sa snažíme byť najlepší, ako vieme.

Aký je skutočný význam vlastenectva? Pre niekoho to môže byť silvestrovský ohňostroj, pre iného vojaci, prehliadky alebo štátna hymna. S týmto všetkým je možné súhlasiť, ale skutočná definícia vlastenectva spočíva v tom, čo ľudia robia vo svojom každodennom živote. Najdôležitejším spôsobom ako prejavovať vlastenectvo je naše mentálne zmýšľanie. Veľa ľudí nie je uznávaných za svoje činy, ale vykonajú ich aj tak, pretože sa vďaka tomu cítia vnútorne vyrovnaní a naplnení. Tento pocit ich núti byť ešte vlasteneckejšími. Čím sme vlasteneckejší, tým viac vyzeráme ako národ. Mohli by sme sa zamerať aj na taký jednoduchý úkon akým je účasť na voľbách. Považuje sa to za vlastenectvo, pretože sa aktívne zúčastňujeme na verejnom dianí a záleží nám na budúcnosti našej obce, mesta, župy, krajiny. Je oveľa dôležitejšie byť vlasteneckým mentálnym prejavom a nielen vonkajším. Naozaj musíme veriť vo vlastenectvo, v slobodu alebo v spravodlivosť, ktorá neustále prechádza našimi myšlienkami. Môžeme povedať, že vlastenectvo nám koluje v žilách. Ako povedal bývalý senátor George McGovern: „Najvyšším vlastenectvom nie je slepé prijatie oficiálnej politiky, ale láska k vlasti dostatočne hlboká na to, aby ju povolala na vyššiu úroveň.“⁹⁾ Vlastenectvo je dôležité a malo by sa viac prejavovať. Vďaka tomu sa cítíme dobre zvnútra. Vlastenectvo prejavujeme vonkajšími prejavmi a našimi myšlienkami.

3 ZÁKLADNÉ ROZDIELY MEDZI VLASTENECTVOM A NACIONALIZMOM

Už v predchádzajúcom texte boli naznačené komplikácie pri snahe jednoznačne vymedziť rozdiely medzi nacionalizmom a vlastenectvom. Komplikácie nie sú spôsobené len vnímaním významu slov z pohľadu odbornej a laickej verejnosti, ale najmä častým splývaním, resp. prienikom medzi aktivitami, ktoré definujeme ako vlastenecké, prípadne nacionalistické. Konkrétnejšie, túto nejednoznačnosť je možné priblížiť na príklade vnímania Národného frontu.

Obrázok 2: Možno vlastenectvo vynucovať?

(Zdroj: <https://sita.sk/vlastenectvo-by-prebudila-vyssia-zivotna-uroven/>)

9) George S. McGovern > Quotes, 2022.

V už spomínanom regióne Veľkej Británie reprezentuje Národný front pravicovú politickú stranu, ktorej vytvorenie v roku 1967 bolo najvýznamnejšou udalosťou pre radikálnu pravicu a fašistické krídlo britskej politiky od internácie počas druhej svetovej vojny. Národný front vznikol spojením Ligy imperiálnych lojalistov a Britskej národnej strany. Prvú z nich ovládal A. K. Chesterton, ktorého politické aktivity siahali až k Britskej únii fašistov. Britskú národnú stranu, založenú v roku 1960 viedol veľkostatkár z Norfolkku a bývalý konzervatívny politik A. Fountaine. Zjednotené hnutie bolo protiimigrantské, antisemitské, protiamerické, proti Európskemu hospodárskemu spoločenstvu, protiliberálne a antikomunistické. Získavalo podporu z obáv verejnosti z černošských a ázijských imigrantov. Túto otázku vyprovokoval diskusný príspevok E. Powela v roku 1968 a počas nasledujúcich rokov ju oživil príchod cudzincov z rôznych štátov. Národný front zneužíval tento problém v britských mestách, kde rasový populizmus nadobúdala na význame. V tomto kontexte sa politicky presadzovali J. Tyndal a M. Webster. Svoje poslanstvo intenzívne prezentovali v novinách Národného frontu *Spearhead*. Hnutie si zároveň vybudovalo spojenectvo s niektorými konzervatívnymi politikmi a poslancami. Navzdory ideologickým nezhodám a permanentným osobným intrigám sa význam Národného frontu zvyšoval. Na začiatku osemdesiatych rokov 20. storočia sa však Národný front stal politicky mŕtvym. Čiastočne kvôli silnej opozícii politickej ľavice a čiastočne kvôli štátnemu dozoru, ktorý obmedzoval jeho manévrovací priestor, najmä však vďaka thatcherizmu po roku 1975 a dôslednej a jasnej toryovskej politike v otázke imigrácie, ktorá ho pripravila o zásadný ideologický postoj. Jeho dni ako potenciálnej štvrtej politickej strany, zdôrazňované v sedemdesiatych rokoch minulého storočia boli počítané.³⁾

V priestore bývalého Československa má pojem Národný front diametrálne odlišný obsah. Ešte v časoch ČSR predstavoval monopol politických strán po druhej svetovej vojne. Tvoril najdôležitejší článok mocensko-politického systému po roku 1945. Do roku 1948 bol politickým základom štátu, určoval líniu štátnej politiky a rozhodoval o všetkých sporných politických a mocenských otázkach. Politické strany v ňom mohli slobodne pôsobiť a súperiť o podiel na moci. Pôvodne ho tvorilo šesť koalíčných strán, z toho štyri české (lidová, národnosocialistická, sociálnodemokratická a česká komunistická) a dve slovenské (demokratická a slovenská komunistická). Neskôr ešte pribudli na Slovensku Strana práce a Strana slobody. Zrod nových politických strán podliehal súhlasu Národného frontu. Vstup do Národného frontu bol podmienený súhlasom potenciálneho nového člena s programom frontu, čím sa minimalizovala možnosť vzniku legálnej opozície. Zasadnutia Národného frontu zvolával úradujúci predseda vlády a zúčastňovali sa ho delegácie jednotlivých členských strán s vopred dohodnutým počtom členov. Na prijatie rozhodnutia tohto orgánu sa vyžadoval všeobecný súhlas. V takejto podobe front fungoval do februára 1948, keď skončil ako orgán ľudovodemokratickej koalície politických strán a stal sa organizovanou inštitúciou s nižšími orgánmi a aparátom. Stratil schopnosť určovať politickú líniu štátu. Tejto úlohy sa zmocnila komunistická strana a štruktúra Národného frontu zodpovedala predstavám a potrebám strany. Tvorili ho Komunistická strana Čiech, Komunistická strana Slovenska, povolené (tolerované) nekomunistické strany ako Československá strana lidová, Československá strana socialistická, Strana slobody, Strana slovenskej obrody, rôzne spoločenské organizácie s rozhodujúcou prevahou komunistov – Revolučné odborové hnutie (ROH), Zväz československo-sovietskeho priateľstva (ZČsSP), Socialistický zväz mládeže (SZM) a podobne.¹⁰⁾

10) *Ottova encyklopédia. Slovensko A – Ž*, 2006.

Tabuľka 1: Rozdiely medzi nacionalizmom a vlastenectvom

Vlastenectvo vs nacionalizmu	
Vlastenectvo	Nacionalizmus
Vlastenectvo spočíva v princípoch slobody, spravodlivosti a rovnosti. Vlastenci veria, že vláda a ľudia ich krajiny sú vo svojej podstate dobrí a mali by spolupracovať na zlepšení svojich životných podmienok.	Nacionalizmus verí, že rodná krajina je lepšia ako všetky ostatné. Môže to tiež naznačovať podozrievavosť alebo pohrdanie inými krajinami, čo vyvoláva dojem, že sú rivalmi.
Vlastenectvo má pozitívny podtón. Je to široký pojem, ktorý zahŕňa pozitívne pocity, postoje a správanie. Navyše vyznáva princípy tolerancie, multikulturalizmu a axiologického pluralizmu.	Nacionalizmus má negatívnu auru. Podporuje extrémnejšiu a exkluzívnejšiu lásku k vlastnej krajine – na úkor cudzincov, prisťahovalcov a dokonca aj obyvateľov, o ktorých sa domnievajú, že nejakým spôsobom nepatria k národu, zvyčajne kvôli rasovým alebo náboženským rozdielom.
Vlastenectvo sa pokúša naučiť nové veci z kritiky. Vlastenci oceňujú konštruktívnu kritiku, vidia nedostatky a poskytujú návrhy na zlepšenie.	Akokoľvek kritika je proti nacionalizmu a v prvom rade sa považuje za urážku. Nacionalizmus hľadá prázdne vysvetlenia a výhovorky pre predchádzajúce zlyhania. Okrem toho sa každý nesúhlas považuje za hrozbu pre jednotu a integritu krajiny.
Hoci je vlastenec hrdý na to, že je občanom, môže rozpoznať chybné vládne zákony a postupy a pokúsiť sa ich napraviť.	Nacionalisti sa viac zaujímajú o zachovanie status quo, pretože váhajú uznať, že ich krajina urobila chyby.

4 ZÁVER

Zásadný rozdiel medzi nacionalizmom a patriotizmom je v tom, že nacionalizmus povyšuje jeden národ nad všetky ostatné a presadzuje jeho kultúru a záujmy nad záujmy iných národov alebo nadnárodných inštitúcií. Na druhej strane vlastenectvo je zbavené tohto obmedzenia. Nacionalizmus verí, že rodná krajina je lepšia ako všetky ostatné. Môže tiež naznačovať podozrievavosť alebo pohrdanie inými krajinami, čo vyvoláva dojem, že sú rivalmi. Vlastenectvo spočíva v princípoch slobody, spravodlivosti a rovnosti. Patrioti veria, že vláda a ľudia ich krajiny sú vo svojej podstate dobrí a mali by spolupracovať na zlepšení svojich životných podmienok. Nacionalizmus má negatívnu auru. Podporuje extrémnejšiu a exkluzívnejšiu lásku k vlastnej krajine – na úkor cudzincov, prisťahovalcov a dokonca aj obyvateľov, o ktorých sa domnieva, že nejakým spôsobom nepatria k národu, zvyčajne kvôli rasovým alebo náboženským rozdielom. Vlastenectvo má pozitívny podtón. Je to široký pojem, ktorý zahŕňa pozitívne pocity, postoje a správanie. Navyše vyznáva princípy tolerancie a multikulturalizmu. Akokoľvek kritika je proti nacionalizmu a v prvom rade sa považuje za urážku. Nacionalizmus hľadá prázdne vysvetlenia a výhovorky pre predchádzajúce zlyhania. Okrem toho sa každý nesúhlas považuje za hrozbu pre jednotu a integritu krajiny. Na druhej strane sa vlastenectvo pokúša z kritiky naučiť nové veci. Oceňuje sa konštruktívna kritika, vidia sa nedostatky a poskytujú sa návrhy na zlepšenie. Nacionalisti sa viac zaujímajú o zachovanie status quo, pretože váhajú uznať, že ich krajina urobila chyby. Hoci je patriot hrdý na to, že je občanom, môže rozpoznať chybné vládne zákony a postupy a pokúsiť sa ich napraviť.

Ako funguje demokracia? V prvom rade sa zdá, že medzi politickými filozofmi rastie konsenzus, že demokratický ústavný štát potrebuje nielen demokratické inštitúcie a procedúry, ktoré zaručujú právny štát, ale aj určitú jednotu a identitu politického spoločenstva. Stručne povedané: demokratické politické spoločenstvo sa musí postarať nielen o svoju legitimitu, ale aj o svoju národnú jednotu.¹¹⁾ Demokracia ako forma života založená na aktívnom súhlase a účasti ustúpila, zatiaľ čo občianstvo sa rozdeľuje na základe pasívnych kritérií príslušnosti – územnej alebo etnickej. Tento úpadok *občianskeho* väčšinou sprevádzal úpadok etno-národnosti. *Občianske* sa mení, zatiaľ čo rozdiel medzi občanom a cudzincom sa stráca spôsobom, ktorý pripomína úpadok majetku, hodnosti a poriadku. Namiesto toho má každý dôrazne práva a na ich základe súťažia jednotlivci a skupiny.⁷⁾ Prebytok vlastenectva pri obrane národa sa nazýva šovinizmus. Rozdiel medzi vlastenectvom a nacionalizmom je jednoduchý. Vlastenec miluje svoju krajinu a je na ňu hrdý za to, čo robí, zatiaľ čo nacionalista miluje svoju krajinu a je hrdý na svoju krajinu, bez ohľadu na to, čo urobí. Celkom jasne, vlastenectvo živí v občanoch pocit „zodpovednosti“, zatiaľ čo nacionalizmus plodí „slepú aroganciu“ alebo ignoranciu, čo často vedie k vojnovým konfliktom.

Nacionalizmus môže niekedy vyústiť do džingoizmu, čo je forma extrémneho a emocionálneho nacionalizmu, ktorý podporuje bdelú pripravenosť na vojnu a agresívnu zahraničnú politiku. Môže to viesť aj k izolacionizmu alebo k politike či doktríne izolácie vlastnej krajiny od záležitostí iných národov odmietnutím uzatvárania aliancií, zahranično-ekonomických záväzkov, či medzinárodných dohôd. Pri používaní týchto slov je dôležité mať na pamäti kontext a konotáciu: vlastenectvo má vo všeobecnosti pozitívny význam. Pojem vlastenectvo sa používa na rôzne pozitívne pocity, postoje a činy, ktoré zahŕňajú lásku k vlastnej krajine a slúžia veľkému dobru všetkých jej ľudí. Nacionalizmus má vo všeobecnosti negatívnu konotáciu. Tento pojem sa používa pre politické ideológie a hnutia, ktoré sa prezentujú extrémnejšou a exkluzívnejšou láskou k svojej krajine, na úkor cudzincov, prisťahovalcov a dokonca aj ľudí, o ktorých si myslia, že do krajiny nejakým spôsobom nepatria, často z rasových a náboženských dôvodov.¹²⁾

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

ABRAHAM, D.: Constitutional patriotism, citizenship and belonging. In: *International Journal of Constitutional Law* [online]. 2008, roč. 6, č. 1 [cit. 2023-05-05]. Dostupné na internete: <<https://academic.oup.com/icon/article/6/1/137/669057>>.

De WIT, T. W. A.: Belonging a Homeland in Order to not Need it Anymore. In: *Interdisciplinary Journal for Religion and Transformation in Contemporary Society* [online]. 2020, roč. 5, č. 2 [cit. 2023-05-05]. Dostupné na internete: <https://brill.com/view/journals/jrat/5/2/article-p331_4.xml>.

Difference Between Nationalism and Patriotism – Patriotism vs Nationalism [online]. BYJU'S, 2023 [cit. 2023-05-05]. Dostupné na internete: <<https://byjusexamprep.com/upsc-exam/difference-between-nationalism-and-patriotism>>.

GALSTON, W. A.: *In defense of a reasonable patriotism* [online]. Brookings, 2018 [cit. 2023-05-05]. Dostupné na internete: <<https://www.brookings.edu/research/in-defense-of-a-reasonable-patriotism/>>.

GARNER, R. P.: *Nationalism* [online]. Oxford University Press, 2022 [cit. 2023-05-05]. Dostupné na internete: <<https://oxfordre.com/politics/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-2039>>.

11) DeWITT, T. W. A.: *Belonging to Homeland in Order to not Need it Anymore*, 2020.

12) *Patriotism vs. Nationalism : What's The Difference?*, 2022.

George S. McGovern > Quotes [online]. Goodreads, 2022 [cit. 2023-05-05]. Dostupné na internete: <https://www.goodreads.com/author/quotes/204621.George_S_McGovern>.

LONGLEY, R.: *What Is Patriotism? Definition, Examples, Pros and Cons* [online]. ThoughtCo, 2022 [cit. 2023-05-05]. Dostupné na internete: <<https://www.thoughtco.com/patriotism-and-nationalism-4178864>>.

Nationalism [online]. Wikipedia, 2024 [cit. 2023-05-05]. Dostupné na internete: <<https://en.wikipedia.org/wiki/Nationalism>>.

O'DONNELL, W: *Patriotism vs. Nationalism: What's the Difference?* [online]. Medium, 2019 [cit. 2023-05-05]. Dostupné na internete: <<https://wesodonnell.medium.com/patriotism-vs-nationalism-whats-the-difference-5e23db662a3>>.

Patriotism [online]. Wikipedia, 2024 [cit. 2023-05-05]. Dostupné na internete: <<https://en.wikipedia.org/wiki/Patriotism>>.

Patriotism vs. Nationalism: What's The Difference? [online]. Dictionary.com, 2022 [cit. 2023-05-05]. Dostupné na internete: <<https://www.dictionary.com/e/patriotism-vs-nationalism/>>.

RAMSDEN, J. (ed.): *The Oxford Companion to Twentieth-Century British Politics*. 1. vyd. New York : Oxford University Press, 2002. 948 s. ISBN 80-7260-169-5.

Ottova encyklopédia : Slovensko A – Ž. 1. vyd. Bratislava : Ottovo nakladateľstvo, 2006. 1056 s. ISBN 80-7360-578-3.

TÉMY NA VEDENIE ZÁVEREČNEJ DISKUSIE

1. Čo pre Vás znamená vlastenectvo? Považujete sa za vlastencov?
2. Stretli ste sa niekedy s prejavmi nacionalizmu? Ako by ste reagovali, keby ste boli svedkami násilných prejavov nacionalizmu? Zakročili by ste?
3. Je potrebné, aby bolo vzdelávanie v oblasti vlastenectva a nebezpečenstva nacionalizmu formalizované?
4. Sú profesionálni vojaci väčší vlastenci ako civilisti?
5. Ako vnímate tvrdenie E. M. Forstera: „Keby som si mal vybrať medzi zradou vlasti a zradou priateľa, dúfam že by som mal guráž zradiť svoju vlasť.“